باران یک محوطه تاریخی را از دل زمین بیرون آورد

باران همیشه قرار نیست سیلاب شود و خانه و زندگی مردم را ببرد، یا سقف بناهای تاریخی را پایین بیاورد. گاهی لایه‌های خاک را می‌شوید و می‌بَرد و گنجی از دل زمین بیرون می‌آورد، درست مثل اتفاقی که در شهرستان تربت حیدریه خراسان رضوی رخ داد و رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی این استان خبر آن را رسانه‌ای کرد. علی محمدی گفت: محوطه‌ای تاریخی براثر بارندگی‌های اخیر در تربت‌حیدریه کشف شده‌است. به گفته وی، با اعلام گزارش اعضای انجمن میراث فرهنگی روستاهای شهرستان در خصوص مشاهده سفال‌های تاریخی در داخل رودخانه بعد از بارندگی‌های سیل‌آسای اخیر و بازدید کارشناسان اداره، این محوطه تاریخی شناسایی شد و براساس بررسی‌های اولیه، این محوطه مربوط به دوران قرون اولیه و میانی اسلام است. محمدی یادآورشد: یگان حفاظت میراث فرهنگی استان و اعضای انجمن‌های میراث فرهنگی روستاها از زمان آغاز بارش‌ها در مناطقی که آثار تاریخی دارند فعال و در حالت آماده‌باش هستند./ جام جم دیلی

تکمیلی

ساختمان سینگر

یکی دیگر از جذابیت‌های خیابان سعدی یک ساختمان زیبا و نام‌آشنا به نام سینگر در انتهای خیابان سعدی است؛ سینگر برند معروف چرخ خیاطی است؛ این ساختمان زیبا به منظور ایجاد نمایندگی، توسط مارکوف روسی به سفارش شرکت سینگر در دهه ۲۰ ساخته شد.

سینگ اعتبار قابل قبولی بین مصرف‌کنندگان ایرانی دارد؛ از افتخارات مادربزرگ‌هایمان داشتن یک چرخ خیاطی سینگر کنج خانه بود. هرچند امروز ساختمان سینگر، بورس فروش لوازم و ابزار ساختمانی است و خبری از چرخ خیاطی نیست، اما داشتنش روزگاری آرزوی هر زن خانه‌دار ایرانی بود و البته هنوز هم معتبر است.

ای ایران...

آذرماه ۱۳۲۳ دکتر حسین گل گلاب در راه دفتر روح ا... خالقی شاهد توهین و تعرض یک سرباز آمریکایی به یک فروشنده ایرانی است؛ گل گلاب پریشان و دل‌شکسته به دفتر خالقی می‌رسد و شرح ناراحتی خود را در قالب شعر بیان می‌کند؛ خالقی گل گلاب را تشویق به تکمیل شعر می‌کند و برای این شعر ملودی می‌سازد و نتیجه همدلی این دو هنرمند وطن‌پرست، می‌شود تصنیف: ای ایران ای مرز پرگهر...

خیابان سعدی، تنها یک خیابان نیست. یک کتاب تاریخی است که برای خواندن آن باید کوچه پس‌کوچه‌هایش را دید و شنید. به امید حفظ آثار تاریخی و فرهنگی این خیابان قدیمی.

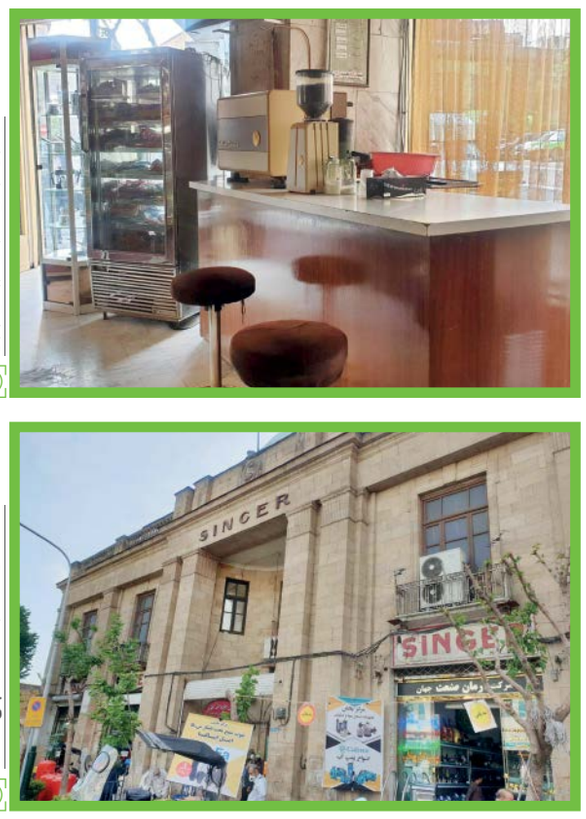

مینیون؛ اولین شیرینی فروشی تهران

ساختمان سینگر، نمایندگی چرخ خیاطی

سومین پمپ بنزین تهران که از سال گذشته تبدیل به موزه پمپ بنزین شده است

عکس: جام جم

پنجشنبه‌های ایرانگردی

هر هفته یک گوشه از ایران زیبا

در این روزگار کرونایی که به‌شدت تاکید داریم از گردش و سفر پرهیز کنید گشت‌وگزار در محله‌ها می‌تواند جایگزین خوبی باشد

قدم‌زدن در کنار سعدی

در خیابان سعدی می‌توانید اولین موزه پمپ‌بنزین تهران و چند بنای تاریخی را ببینید و کلی خاطره بازی کنید

مریم خورشیدی

جام جم

این هفته بیش از هر زمانی، نام سعدی گفته و شنیده شد؛ در صفحه روزنامه‌ها جای گرفت و در استوری‌ها و پست‌ها و پای غزل‌های شاعر شیرین‌سخن شیراز‌ی‌مان نشست... فقط هم یک دلیل داشت؛ دوشنبه‌ای که گذشت یعنی اول اردیبهشت روز بزرگداشت سعدی بود. مناسبتی که هر ایرانی اهل شعر و فرهنگ دوستی به نوعی تلاش کرد آن را یاد کند و بزرگ شمرد. ما اما در این صفحه سعدی را از زاویه دیگری به تماشا نشستیم؛ از زاویه یک خیابان، یک محله. جایی که به نام سعدی است و دیرزمانی با این نام عجین شده است؛ خیابانی که وقتی نامش می‌آید با خودش کلی خاطره از گذشته‌های دور می‌آورد؛ از خاطرات رخدادهای سیاسی و فرهنگی و اجتماعی گرفته تا خاطره آدم‌هایی که نامشان به نام این خیابان گره خورده و خودشان دیرزمانی است در دل خاک خفته‌اند و نام و یاد و خانه‌شان که حالا بنایی است تاریخی برجای مانده... با ما به خیابان و محله سعدی بیایید تا چرخی در آن بزنیم و نیم نگاهی به این منطقه زیبا و پرخاطره پایتخت بیندازیم.. با این توضیح که برای نوشتن این گزارش از نظرات کارشناسی فرزانه ابراهیم‌زاده کمک گرفته‌ایم.

حسین گل‌گلاب سراینده تصنیف ای ایران

وقتی که سعدی متولد شد

ناصرالدین‌شاه که به‌واسطه آموزه‌های مربی خود امیرکبیر به تجدد خواهی علاقه‌مند شده بود، آغازگر تغییرات بنیادین زیادی در کشور شد که از جمله آنها اقدام برای توسعه پایتخت بود. پیش از این تهران محدود به حصار شاه‌طهماسبی بود که در قرن دهم هجری دورتا دور تهران کشیده شده بود. ناصرالدین شاه در هفدهم آذرماه ۱۳۴۶ کلنگ نقره ای را پای دروازه دولت به زمین کوبید و به این ترتیب تهران از ۴,۴ کیلومتر مربع به ۱۹ کیلومتر مربع توسعه پیدا می‌کرد. کلنگ نقره ای مذبور در کاخ گلستان نگهداری می‌شود که دیدن آن خالی از لطف بعد از فروکش کردن کرونا نیست.

خیابان لختی‌ها!

دروازه دولت یا به عبارتی همان محله و خیابان سعدی، در ابتدای جاده ای ساخته شده بود که تا خیابان باغ‌وحش آن زمان و اکباتان امروز امتداد داشت؛ آن‌وقت‌ها پشت دروازه دولت تا محدوده خیابان هدایت که محل املاک خاندان مخبر السلطنه هدایت بود، تقریبا خالی از ساختمان و بنا بوده و به همین دلیل به آن خیابان لختی گفته می شد؛ روایت دیگری وجود دارد که دلیل نامگذاری این خیابان را ناامنی آن عنوان می‌کند؛ جاده ای خلوت و سوت و کور پشت حصار شهر محل مناسبی بوده برای تجمع دزدها و غارت عابران کم تعداد آن.

و آرام آرام در دل سعدی

خیابان لختی‌ها از پشت دروازه‌دولت تا میدان توپخانه در سال ۱۳۱۱ به نام سعدی نامگذاری می شود؛ خیابانی مملو از خاطرات سیاسی و اجتماعی. پس از تلاش‌های دکتر محمد مصدق برای ملی‌شدن صنعت نفت اولین تابلوی شرکت‌نفت ایران و انگلیس در پمپ بنزین نبش خیابان سعدی پایین کشیده می شود. این پمپ‌بنزین امروز موزه پمپ‌بنزین کشور است. دیدن پمپ‌های قدیمی بنزین و جایگاهی که متناسب با ماشین‌های نقلی دهه بیست ساخته شده خالی از لطف نیست. پس از دیدن موزه بنزین خیابان سعدی، راه می افتم به سمت پایین خیابان برای دیدن کوچه پس کوچه‌هایی که شاهد تاریخ پر فراز نشیب صد سال اخیر کشور بوده‌اند.

سیدعلی یلی بود در تهران

بخش دیگری از خیابان سعدی معروف به چهارراه سیدعلی است که در ضلع شمالی این خیابان یعنی تقاطع منوچهری و نرسیده به چهار راه مخبر الدوله قرار دارد و نقطه تلاقی خیابان‌هایی چون باغ سپهسالار، هدایت، سعدی و خیابان لاله زار است. در دهه ۲۰ تا ۳۰ خورشیدی، این محل به واسطه کارهای عام المنفعه، خیرخواهانه و مردمداری سیدعلی حق شناس کمیاب، به نام او نامگذاری شد. هرچند متاسفانه تابلویی به این نام در چهارراه نمی بینید، اما هنوز این چهارراه نام این پهلوان مردمدار را یدک می‌کشد.

از میان کسبه خیابان سعدی، نسل جوان اطلاعات کمی از سیدعلی دارند. اما همه می‌دانند حاج سیدعلی یلی بود در تهران که نامش با دستگیری از مستمندان و حمایت از مظلومان، قریب به یک قرن زنده ماند.

حاج علی حسینی از کسبه قدیمی خیابان سعدی به ما می‌گوید: قدما پهلوان‌ها یا زورخانه داشتند یا قهوه‌خانه. سیدعلی قهوه‌خانه‌دار و به دلیل مرام پهلوانی قهوه‌خانه‌اش محل حل مشکلات مردم بود. برای همین جای خودش را دردل مردم باز کرد و ماندگار شد. پدرم می‌گفت سیدعلی گشاده‌دست بود و کسی ناامید از قهوه‌خانه‌اش بیرون نمی‌رفته و همه نوجوان‌های محل آرزوی پهلوان سیدعلی شدن داشتند.

داستان مخبرالدوله هدایت

راه رفتن در پیاده‌رویی که روزگاری محل رفت و آمد مشاهیر این سرزمین بوده جذابیت بی‌بدیلی دارد. شهر به خاطر شیوع کرونا خلوت است. دیوار نوساز بیمارستان که تمام می‌شود، دیوار آجری خانه‌ای نمایان می‌شود که متعلق است به جهانگیر هدایت. خانه‌ای با در چوبی زهوار در رفته که در عهد قاجار توسط اعتضادالملک ساخته شد. پلاک آبی رنگی با شماره ۳ سردر خانه نصب شده، امکان بازدید وجود ندارد. از لابه‌لای ترک‌های در، داخل خانه را به سختی می‌شود تماشا کرد. البته کاشیکاری زیبایی با طرح گل و مرغ پیداست. اما به نظر می‌رسد بازدید از این خانه تاریخی به این زودی‌ها میسر نیست. هرچند در سال ۷۸ در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است. تقاطع خیابان سعدی و جمهوری امروز، به چهارراه مخبرالدوله معروف است. عمده زمین‌های این منطقه از خیابان هدایت تا چهارراه استانبول از املاک مهدی قلی‌خان مخبر السلطنه و خاندان معروف هدایت بوده است. خانواده‌ای که دوران پر مشغله‌ای را تجربه کرده‌اند و نام پررنگ خود را روی صفحاتی از تاریخ سیاسی و اجتماعی و فرهنگی این سرزمین حک کردند.

ناصرالدین شاه در ۱۷ آذر ۱۲۴۶ کلنگ نقره‌ای را پای دروازه دولت به زمین کوبید. به این ترتیب تهران از ۴,۴ کیلومتر مربع به ۱۹ کیلومتر مربع توسعه پیدا می کرد

خیابان باغ وحش

خیابان سعدی همیشه به این نام نبوده و بخش‌های مختلف آن نام‌های متفاوت داشتند. باغ وحشی که ناصرالدین شاه در انتهای خیابان سعدی ساخت، این قسمت را به خیابان باغ‌وحش معروف کرد. داستان باغ‌وحش ناصری هم شنیدنی است. شاه ایران در سفر به اروپا از تعدادی باغ وحش بزرگ در پاریس و دیگر شهرهای بزرگ این قاره بازدید کرد و از دیدن حیوانات مختلف و رنگارنگی که کنار یکدیگر نگهداری می‌شدند، به وجد آمد؛ این وجد همایونی! سبب‌ساز تأسیس نخستین باغ‌وحش مدرن ایران شد؛ باغ‌وحشی که نام آن را مجمع‌الوحوش ناصری گذاشتند. او وقتی به تهران رسید، دستور داد در باغ لاله‌زار، خارج از حصار تهران، تعدادی حیوان زنده وحشی را نگهداری کنند تا او هر وقت دلش گرفت، سری به آنها بزند و سرگرم شود و به این ترتیب این خیابان به نام خیابان باغ وحش بر سرزبان‌ها افتاد.

۹۰ سال شیرین‌کامی با یک شیرینی فروشی

روبه‌روی خیابان هدایت نبش خیابان قائدی، یک قنادی با داستان متفاوت از قنادی‌های دیگر تهران وجود دارد. قنادی «مینیون» را یک مهاجر اوکراینی راه‌اندازی کرد. ترپوسیان و خانواده‌اش سال ۱۹۳۵ و زیر فشار بحران اقتصادی و برای فرار از کابوس جنگ دوم به ایران مهاجرت کردند. پس از مدتی سرگردانی، دربه‌دری و بیکاری، با شروع جنگ دوم جهانی یک نانوایی در تهران راه‌انداختند. آرد در ایران جیره‌بندی بود اما آنها سهمیه گرفتند و نان پختند. نانی متفاوت به شکل آجر که استقبال خوبی از آن شد و کم‌کم در کنارش نانی به شکل ساعد دست نوزاد هم تولید شد که بعدها به نان ساندویچ یا «بولکا» معروف شد. قصه تغییر نانوایی به شیرینی فروشی مفصل است. دو خانم فروشنده با لهجه شیرین ارمنی شیرینی‌ها را معرفی می‌کنند. آنها می‌گویند شیرینی فروشی مینیون مشتری‌های بنام و شاخصی داشته که از آن سر شهر به قصد خرید شیرینی‌های مهاجر ارمنی به این سر شهر می‌آمدند و روبن خاطرات شنیدنی از سال‌ها شیرینی فروختن به ایرانی‌ها دارد.

جاپای جای مشاهیر در خیابان سعدی

خانه استاد سعید نفیسی در خیابان هدایت است. خانواده دکتر نفیسی، آثار و یادگارهای این استاد برجسته تاریخ و ادبیات را نگهداری می‌کنند. بزرگ‌ترین خدمت استاد به زبان و ادب و فرهنگ فارسی، تصحیح و تنقیح متون قدیمی است که از گوشه کتابخانه‌های جهان بیرون کشیده و روی آنها با جدیت تمام کار کرده و به صورت کتاب عرضه داشته‌است. کمی جلوتر از خانه نفیسی، کوچه میرزاده‌عشقی قرار دارد. خانه‌ای که میرزاده عشقی در ۱۲ تیرماه ۱۳۰۳ در حیاط آن ترور شد. خانه ملیجک غلامعلی‌خان عزیز السلطان نیز بعد از خیابان منوچهری است. گفته می‌شود بعد از سقوط در یک چاله در خیابان سعدی، دچار شکستگی پا و بعد از آن خانه‌نشین می‌شود و مدتی بعد سکته کرده و می‌میرد. غلامعلی‌خان عزیزالسطان در کودکی به دربار راه پیدا می‌کند و مهر او به دل ناصرالدین شاه می‌نشیند و شاه از همان کودکی او را در دامان خود بزرگ می‌کند و از فرزندان خود نیز بیشتر به او محبت می‌کند.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۶۳۴

جدول عادی

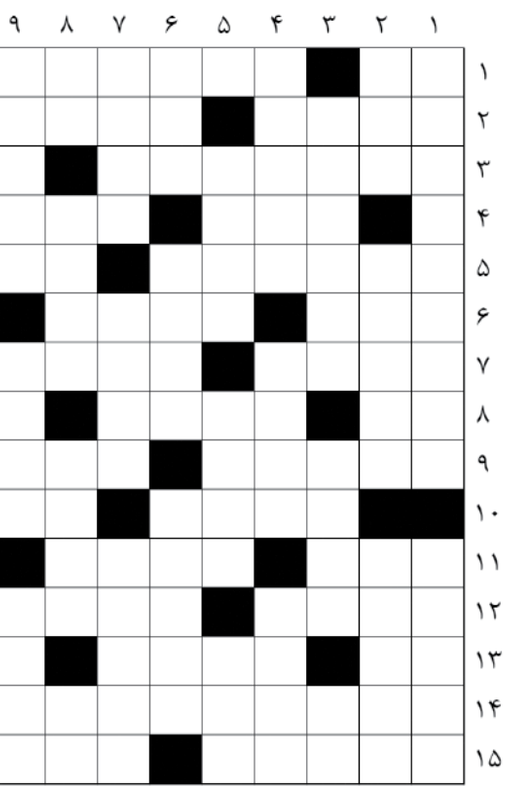

افقی: ۱) تکنیک هشیاری زادگاه ۲) قوه حافظه علاقه به افراد بشر و یاری دادن به آنان ۳) مکتب واقع‌گرایی سرباز روس تزاری دریا ۴) نامبارک قوم حضرت موسی(ع) عبوس ۵) فضای جلوی عدسی چشم را پر می‌کند جانوری از خانواده بندپایان همسایه کلیبر ۶) از مصالح ساختمانی احسان ورزشی گروهی ۷) متکا ایالتی در آمریکا کتاب مشهور ملاصدرا ۸) بنیاد بی‌بهره انس جدید ۹) پیامبر زره‌ساز سومین فرمانروای خوارزمشاهی خدمتکار زن ۱۰) پشک چند حرف هر فصل کتاب ۱۱) سازمان همکاری اقتصادی دستوری قراردادی که در آن کسی با سرمایه دیگری کار می‌کند ۱۲) سراینده نوعی پارچه براق سخن زیر لب از روی نارضایتی ۱۳) قیمت بازاری جلاد هنده کفش جوانمرد ۱۴) از آثار حمدا... مستوفی، مورخ عصر مغول ویتنام قدیم ۱۵) سرزنش کلیسای تاریخی پاریس شهر آستان حضرت عبدالعظیم(ع).

عمودی: ۱) شهری در استان فارس عصبانی شدن ۲) زندان مسعود سعد سلمان پایتخت تبت نوعی قایق پارویی ۳) کتابی از صادق هدایت اتفاق افتادن امر به رفتن دارد ۴) عاقل به ظاهر دیوانه معاصر هارون‌الرشید درک و فهم بخش بیرونی ۵) سمت راست خودستایی اسب رستم ۶) ابزار درو کردن نوعی اجاق برقی هم‌وزن ۷) بیماری کم‌خونی همسایه اوگاندا مشاور ۸) خاک سرخ شهرستانی در آذربایجان شرقی درود و سلام نشانه مصدر جعلی ۹) سنگی زینتی نخستین مرد شهید اسلام کمیاب ۱۰) دور نیست ضرورت پارسایی ۱۱) کتاب هندو زیلوباف اندیشمندان ۱۲) از حواریون مسیح دفتر حساب روزانه هیکل ۱۳) سنگ آسیاب ترسنده کتاب معروف هیتلر ۱۴) بی‌همتا دندان‌های نیش آتش ۱۵) موسس سلسله گورکانیان مدافع تیم فوتبال استقلال تهران.

جدول ویژه

افقی: ۱) نگاه خیره باقی‌مانده دانه‌های روغنی گوشه‌ای در دستگاه همایون ۲) خنده‌رو نویسنده آمریکایی رمان مشهور نهنگ سفید ۳) مؤسسه بی‌حرکت میان ۴) برملا بی‌توجهی آرزوها ۵) نویسنده کانادایی داستان‌های کوتاه درباره حیوانات وحشی سفره پاک ۶) چین و چروک شیرینی تبریز مروارید ۷) خرمای زرد و خشک دیسک فشرده حمل‌کننده بار ۸) بیماری آب مروارید خبر دادن شهر اصلی گردشگری ایتالیا تکرار حرفی ۹) جلوس کرده ظروف مسی می‌سازد ارباب ۱۰) مایه درد سر بیهوده قوه بینایی ۱۱) شیخ‌نشین امارات پوشاکی زنانه سیاره مشتری ۱۲) شیوه از ارائه‌های ادبی نخ تابیده ۱۳) پسوند نسبت دنیای باقی خون‌آشام سینمایی ۱۴) دبیر رسائل دربار محمود و مسعود غزنوی که تا پایان عمر بر این سمت ماند گیرنده امواج تلویزیونی ۱۵) شهری در فارس از شدت خنده بی‌حال شدن نهیب.

عمودی: ۱) کنایه از چاپلوسانه سخن گفتن است واحد اندازه‌گیری شدت صوت ۲) از طوایف قشقایی طمأنینه تهیدست ۳) تأثرانگیز پروتئین گیاهی رطوبت ۴) قتل عام نویسنده عاجز و ناتوان ۵) نیایش کردن سرشت اندیشه ۶) سمت و سو حقه و نیرنگ ناگزیر ۷) بادگلو برپا ایستادن انتشاریافته ۸) شگرد تباهی شبه‌جزیره مصر کجاست ۹) محله سیاه‌پوست‌نشین نیویورک ورزش آرامش بخش راستی و درستی ۱۰) شهر آفتاب برزیل کشور هزار خلیج داستانی نوشته شاتو بریان فرانسوی ۱۱) چاشنی غذایی درختی در بهشت فریاد شادی ۱۲) شب آخر پاییز ضروری جنگ و ستیز ۱۳) چهره روشن و درخشان مخترع برق ۱۴) اقامتگاه تابستانی ورم معده پارچه کهنه ۱۵) ملک‌الشعرای دربار شاه‌عباس اول از روش‌های معالجه افسردگی.

حل جدول عادی شماره ۵۶۳۳

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	ی	خ	و	ش	■	ا	غ	ن	ی	ا	■	س	و	ا
۲	ن	س	■	ا	ی	س	ی	ی	و	■	م	ا	ه	ر	خ
۳	■	ا	ب	ت	ه	ا	ج	■	ا	ر	ت	ش	■	س	ل
۴	ا	و	ل	■	ه	ل	ا	ک	■	ا	ل	ا	س	ک	ا
۵	ح	ل	ق	ه	■	ا	ب	ر	و	د	ا	ر	ی	■	ق
۶	م	■	ی	ا	س	ر	■	د	ی	ر	■	ی	ه	ل	ی	ا
۷	د	و	س	ت	ی	■	د	ی	و	ا	ن	■	ک	ا	ل
۸	ن	ی	■	ف	ا	ی	و	■	ج	ن	و	ب	■	ف	ا
۹	و	ل	ت	■	ل	ا	ی	ی	ک	■	ا	و	ب	ا	ش
۱۰	ر	ا	ک	د	■	س	د	س	■	م	ر	ی	د	■	ر
۱۱	ا	■	ف	ی	ل	م	ن	ا	م	ه	■	ا	ر	ش	ا
۱۲	ل	ا	ی	■	ر	ا	م	■	ر	ا	م	■	و	ق	ف
۱۳	ل	م	■	ن	ا	ن	ا	■	ک	ا	ن	ا	د	ا	■
۱۴	ه	ن	گ	ا	م	■	ن	و	س	ن	گ	ی	■	ی	ر
۱۵	ی	ا	م	ت	ع	ا	ل	ی	■	م	ت	و	ق	ف	

حل جدول ویژه شماره ۵۶۳۳

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	م	ا	و	ر	ا	■	ی	ا	س	ن	■	ا	ن	ا	ر
۲	د	ل	■	ا	گ	م	و	ن	ت	■	خ	ر	د	م	ا
۳	■	ی	ا	ز	ه	ر	ا	■	م	ا	و	ا	■	ل	س
۴	ش	ا	ن	■	ی	ت	ی	م	■	ب	ا	ز	گ	ش	ت
۵	ا	س	و	ه	■	ع	ل	ی	ا	ل	ن	ق	ی	■	و
۶	ر	■	ف	ر	ا	ش	■	خ	ت	م	■	ی	س	ی	ر
۷	ل	ب	ل	ا	ب	■	ن	ی	ل	ب	ک	■	و	ح	ی
۸	و	ر	■	ز	و	ر	■	ا	و	ا	ر	■	ی	س	
۹	ت	و	ک	■	ا	س	ک	ا	ف	■	ت	ب	ر	ی	ک
۱۰	ب	ت	ی	س	■	و	ا	و	■	ن	ا	ن	ا	■	ر
۱۱	ر	■	س	ا	ل	ا	ر	ی	ه	ا	■	ا	ب	ا	د
۱۲	و	ی	ت	ر	ا	ی	■	ن	س	ی	م	■	ط	ن	
۱۳	ن	خ	■	ن	ج	ی	ب	■	ت	ی	ر	ا	ه	ن	■
۱۴	ت	ل	ن	ک	ر	■	چ	ک	ا	ن	د	ن	■	ت	ب
۱۵	ه	ا	ن	■	م	م	ه	و	ر	■	م	ا	ه	ر	و